

Feiten

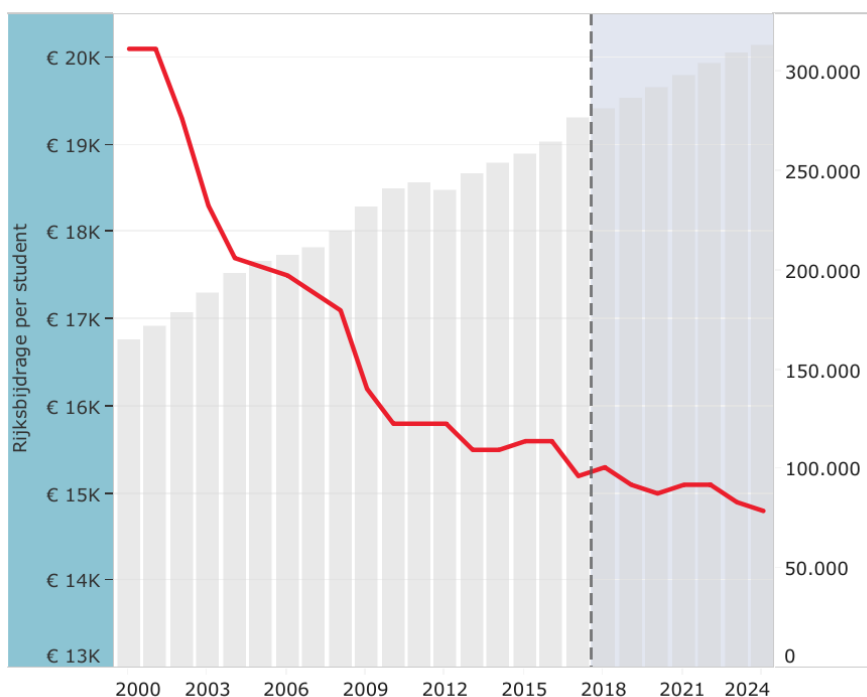
WOinActie constateert een voortgaande verslechtering van de financiering van het Nederlands wetenschappelijk onderwijs. Deze constatering wordt onderschreven door de duizenden medewerkers die onze petitie in december 2017 ondertekenden (<https://petities.nl/petitions/er-moet-meer-geld-naar-wetenschappelijk-onderwijs?locale=nl>). Onderstaande feiten ondersteunen onze visie:

Feit: Sinds 2000 zijn er 68% meer studenten, maar is de rijksbijdrage per student 25% lager.

Dit blijkt¹ uit cijfers van de Vereniging Samenwerkende Nederlandse Universiteiten (VSNU), die zich hiervoor baseert op de rijksbijdragebrieven van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) en het ministerie van Economische Zaken (EZ). De cijfers zijn gebaseerd op de bekostiging van alle Nederlandse universiteiten, met uitzondering van de Open Universiteit. De onderstaande grafiek illustreert de snelle toename van de studentenaantallen en de scherpe daling van de rijksbijdrage per student sinds 2000 (zie <https://vsnu.nl/dalende-rijksbijdrage.html>):

Rijksbijdrage per student

■ Rijksbijdrage per student ■ Scenario: Geen scenario
■ Aantal studenten
Selecteer 'Investering van x M€' en vul een bedrag in: € 0

¹ Zie <https://vsnu.nl/dalende-rijksbijdrage.html>: Hierbij wordt gekeken naar de totale rijksbijdrage (onderwijsdeel, onderzoeksdeel en de prestatiebox) en het wordt gecorrigeerd voor feitelijke loon- en prijsinflatie aan de hand van indices van het Centraal Planbureau (CPB) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De studentenaantallen zijn gebaseerd op het "1cijferHO-bestand". Dit is het bestand waarop ook de financiering van de universiteiten is gebaseerd. De prognos van de studentenaantallen vanaf 2018 is gebaseerd op een actualisatie door de VSNU van de Refentieraming 2017 van OCW op basis van feitelijke ontwikkelingen in instroom en studenten aantallen.

De prognose in de bovenstaande grafiek vanaf 2018 is gebaseerd op de huidige meerjarenbegroting van de ministeries OCW en EZ, waarbij de wet studievoorschot² reeds is meegenomen in de cijfers. Dit laat zien dat de betreffende wet de trend van een dalende rijksbijdrage niet keert.

Feit: De Nederlandse uitgaven aan wetenschappelijk onderwijs blijven achter bij andere landen.

In landen als Duitsland en China neemt de investering in wetenschappelijk onderwijs duidelijk toe, terwijl dit in Nederland niet het geval is. In Duitsland ging dit bijvoorbeeld van 0,79% van het BBP in 2008 naar 0,96% in 2016 (zie <https://eua.eu/resources/publications/308:eua-annual-report-2017.html>). In Nederland bleef het in dezelfde periode vrijwel stabiel (2008: 0,50 naar 2016: 0,55) bij een zeer sterke toename van studentenaantallen (zie boven).

In vergelijking met andere Europese landen wordt een bijzonder laag percentage van het BBP aan wetenschappelijk onderwijs besteed bij een relatief groot aantal studenten. Dit blijkt uit de Public Funding Observatory, gepubliceerd door de European University Association (EUA; <https://eua.eu/resources/publications/308:eua-annual-report-2017.html>). In de volgende tabel worden de uitgaven per land weergegeven en valt te zien dat de uitgaven van Nederland ver achterblijven bij landen als Duitsland, Oostenrijk, Kroatië, etc.

Positie	Land	2016 (deel van GDP)	Positie	Land	2016
1	Zwitserland	1,39	17	Servië	0,57
2	Zweden	1,26	18	Slowakije	0,56
3	Estland	1,13	19	Nederland	0,55
4	Denemarken	1,12	20	Letland	0,53
5	Finland	1,11	21	Hongarije	0,52
6	Frankrijk	1,08	22	Litouwen	0,48
7	Noorwegen	1,03	23	Italië	0,41
8	IJsland	0,98	24	Cyprus	0,4
9	Duitsland	0,96	25	Tsjechië	0,4
10	Kroatië	0,87	26	Portugal	0,38
11	Polen	0,87	27	Ierland	0,37
12	Oostenrijk	0,8	28	UK – Noord Ierland	0,37
13	Slovenië	0,78	29	Luxemburg	0,36
14	VK – Schotland	0,69	30	UK – Engeland	0,16
15	Spanje	0,65	31	UK – Wales	0,14
16	Turkije	0,60	32	Griekenland	0,06

² Zie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2015/04/01/inwerkingtreding-wet-studievoorschot-hoger-onderwijs>: deze wet uit 2015 voorziet erin dat gelden die vrijkomen door het wegvallen van de basisbeurs (deels) zouden worden aangewend voor verbetering van onderwijs.

Gevolgen

Gevolg: Universitair personeel werkt structureel en massaal over. Docenten gebruiken hun onderzoekstijd voor onderwijs en werken aan onderzoek en maatschappelijke impact in hun vrije tijd.

Uit een [enquête](https://www.fnv.nl/over-fnv/nieuws/nieuwsarchief/2017/januari/Werkdruk-medewerkers-universiteiten-ongezond-hoog-2/) (<https://www.fnv.nl/over-fnv/nieuws/nieuwsarchief/2017/januari/Werkdruk-medewerkers-universiteiten-ongezond-hoog-2/>) die de vakbonden FNV en VAWO in november 2016 lieten uitvoeren onder ruim 2.500 medewerkers aan Nederlandse universiteiten, bleek dat 78% van het personeel aan universiteiten doorwerkt in de weekenden en in de avonden. Niettemin geeft 73% van de medewerkers aan het werk niet af te krijgen. Ruim driekwart van hen kan dit overwerk niet compenseren. 62% van de geënquêteerden geeft aan zich vanwege de tijdsdruk geen ziekte te kunnen veroorloven; 45% werkt bij ziekte door. Bovendien geeft een ruime meerderheid van de 2.500 ondervraagden (59%) aan lichamelijke of psychische klachten te ondervinden als gevolg van de hoge werkbelasting in de afgelopen drie jaar (2013-2016). In de enquête van FNV/VAWO gaf driekwart van de ondervraagden aan dat de werkdruk in de afgelopen jaren is opgelopen, onder meer door een tekort aan personeel, een ontoereikende urenvergoeding en de toename van de studentenaantallen.

Ervaren werkdruk

Uit onderzoek van het Sociaal Fonds voor de Kennissector (Sofokles; <https://www.sofokles.nl/wp-content/uploads/DEF-rapportage-werkdruk-WP-in-MTOs.pdf>) op basis van de medewerkersmonitoren van zeven universiteiten, blijkt dat de werkdruk significant hoger wordt ervaren in vergelijking met andere sectoren. Daarbij geeft 47% aan een hoge of zeer hoge werkdruk te ervaren. Zoals te zien valt in onderstaande tabel gaat dit gepaard met een lagere betrokkenheid, bevlogenheid en tevredenheid ³.

Tabel 1: Benchmark werkdruk, betrokkenheid, bevlogenheid en tevredenheid van WP in het WO met andere branches (BV NL, Kennis & Onderzoek, Zakelijke dienstverlening en Zorg)

Variabele:	WP WO	Benchmark NL	Kennis & Onderzoek	Zakelijke dienstverlening	Zorg
Werkdruk (% goed)	53,1	63,0	66,8	67,4	61,5
Betrokkenheid	6,7	7,5	7,3	7,3	7,6
Bevlogenheid	7,2	7,5	7,3	7,3	7,7
Tevredenheid	7,0	7,2	6,9	7,3	7,2

Significante resultaten zijn vet weergegeven.

Bron: Effectory, oktober 2016

Specifieke groepen

Met bovenstaande problemen krijgen alle medewerkers aan de universiteit te maken. Recent werd bovendien duidelijk dat promovendi in het bijzonder met mentale problemen kampen. Uit een onderzoeksrapport van de [Universiteit Leiden](#) (juni 2017) over het mentale welzijn van de eigen promovendi blijkt dat 38,3% van de Leidse promovendi risico loopt op ernstige mentale problemen.⁴ 46,8% van de ondervraagden gaf daarbij aan gespannenheid en constante druk te ervaren. Een jaar eerder liet een vergelijkbaar onderzoek aan de [Universiteit van Amsterdam](#) zien dat 36,5% van de UvA-promovendi risico liep op een klinische depressie, tegenover een algemeen gemiddelde van 19%.⁵

³ Er bleek ook significant negatieve relatie tussen werkdruk en betrokkenheid, bevlogenheid en tevredenheid.

⁴ Inge van der Weijden e.a., *Het mentaal welzijn van Leidse promovendi* (Universiteit Leiden; juni 2017) 6-7.

⁵ Remmert Daas e.a., *UvA-Pro PhD Survey 2015. Are UvA PhD candidates at risk of depression?* (Universiteit van Amsterdam; mei 2016) 4-5.

Gevolg: Pas gepromoveerden krijgen geen kans.

Ten gevolge van de structurele afname in financiering alsmede de grote onzekerheid in financiering is het aantal flexibele contracten aan de universiteit voor gepromoveerden ernstig toegenomen (sinds 2016: Universitair Docent van 20% naar 31%; Overig wetenschappelijk personeel van 66% naar 75%; zie https://www.vsnu.nl/f_c_verhouding_vast_tijdelijk.html). De consequentie is dat zij die hun onderzoek voort willen zetten doorgaans geconfronteerd worden met een lange periode van onzekere arbeidsomstandigheden met grote prestatiedruk en werkstress (zie ook Sofokles; <https://www.sofokles.nl/wp-content/uploads/DEF-rapportage-werkdruk-WP-in-MTOs.pdf>).

Gevolg: Studenten krijgen in steeds grotere groepen onderwijs.

In het algemeen moge duidelijk zijn dat een zo grote verarming van het wetenschappelijk onderwijs niet zonder gevolgen kan blijven voor de kwaliteit ervan, zoals ook is geconstateerd in de open brief van het College van Bestuur van de Universiteit van Amsterdam aan minister Van Engelshoven. (<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=2ahUKewibhZa7h5rdAhXFIVAKHRlcAooQFjADegQIBxAC&url=https%3A%2F%2Fwww.uva.nl%2Fbinaries%2Fcontent%2Fassets%2Fuva%2Fnl%2Fpersvoorlichting%2Factueel%2Fopen-brief-uva-bestuur-aan-minister-en-vaste-kamercommissie-ocw.pdf%3F3056368633268&usg=AOvVaw3-dQTcweFAy5fkRNyxNUbl>). De voorbereidingstijd voor colleges is duidelijk afgenomen, het aantal studenten per werkgroep toegenomen. Het aantal scripties dat docenten geacht worden te begeleiden is inmiddels vaak zo groot dat de voorwaarden voor een zorgvuldige en betrokken begeleiding op veel plaatsen ontbreken.

Eisen

Eis: Afschaffing van de doelmatigheidskorting

Alsof dit alles niet ernstig genoeg zou zijn, is er vanuit het kabinet nog een extra bezuinigingsmaatregel gepland in de vorm van een zogenaamde 'doelmatigheidskorting' van **structureel** 183 miljoen euro. Deze dreigt door te worden gevoerd, ondanks een negatieve motie vanuit de Eerste Kamer (https://www.eerstekamer.nl/motie/motie_postema_pvda_cs_over_de_2).

Eis: herstel van de overheidsbijdrage naar het niveau van 2000.

WOinActie eist een extra investering van 1,15 miljard per jaar die nodig is om het tij in het hoger onderwijs te keren. Bij deze broodnodige investering keert de rijksbijdrage per student terug naar de situatie in 2000 zoals te zien valt in onderstaande grafiek (blauwe lijn):

Rijksbijdrage per student

